

Sprawa C-295/23**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości****Data wpływu:**

9 maja 2023 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Bayerischer Anwaltsgerichtshof (Niemcy)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

20 kwietnia 2023 r.

Strona skarżąca:

Halmer Rechtsanwaltsgesellschaft UG

Strona przeciwna:

Rechtsanwaltskammer München

Wezwani do udziału w sprawie:

SIVE Beratung und Beteiligung GmbH

dr Daniel Halmer, Rechtsanwalt

Przedmiot postępowania głównego

Zgodność z prawem Unii (art. 49 i 63 TFUE, dyrektywa 2006/123) istniejących w prawie niemieckim wymogów, iż jedynie adwokaci i osoby wykonujące zawody zrównane z tym zawodem mogą być współnikami spółki adwokackiej oraz że współnicy muszą wykonywać zawód w ramach spółki adwokackiej – Znaczenie klauzul w statucie spółki służących zapewnieniu niezależności zarządu, który jest zastrzeżony dla adwokatów dopuszczonych do wykonywania zawodu

Przedmiot i podstawa prawna odesłania prejudycjalnego

Wykładnia prawa Unii, art. 267 TFUE

Pytania prejudycjalne

Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej przedkłada się na podstawie art. 267 TFUE następujące pytania do rozpatrzenia w trybie prejudycjalnym:

- 2.1 Czy stanowi niedopuszczalne ograniczenie swobodnego przepływu kapitału przewidzianego w art. 63 ust. 1 TFUE, gdy według prawa danego państwa członkowskiego należy bezwzględnie cofnąć dopuszczenie spółki adwokackiej do wykonywania zawodu, jeżeli
 - 2.1.1 udział w spółce adwokackiej zostanie przeniesiony na osobę niespełniającą szczególnych wymogów zawodowych, które zgodnie z prawem tego państwa członkowskiego muszą być spełnione w wypadku nabycia udziału w spółce? Zgodnie z tymi przepisami udział w spółce adwokackiej może zostać nabyty jedynie przez adwokata lub innego członka izby adwokackiej, rzecznika patentowego, doradcę podatkowego, pełnomocnika podatkowego (Steuerbevollmächtigter), biegłego rewidenta (audytora) lub biegłego rewidenta księgowego, osobę wykonującą zawód adwokacki w innym państwie, której udzielono zezwolenia na wykonywanie doradztwa prawnego w kraju, względnie rzecznika patentowego, doradcę podatkowego, pełnomocnika podatkowego, biegłego rewidenta (audytora) lub biegłego rewidenta księgowego z innego państwa, któremu udzielono zezwolenia na wykonywanie tej działalności w kraju, lub też przez lekarza lub aptekarza,
 - 2.1.2 wspólnik spełnia wprawdzie szczególne wymogi określone w 2.1.1., ale nie wykonuje działalności zawodowej w ramach spółki adwokackiej?
 - 2.1.3 w wyniku przeniesienia jednego albo większej ilości udziałów lub praw głosu większość z nich przestaje przysługiwać adwokatom?
- 2.2 Czy stanowi niedopuszczalne ograniczenie swobodnego przepływu kapitału przewidzianego w art. 63 ust. 1 TFUE okoliczność, że wspólnikowi, który nie jest uprawniony do wykonywania zawodu w rozumieniu pkt 2.1.1., nie przysługuje prawo głosu, chociaż statut spółki w celu ochrony niezależności osób wykonujących zawód adwokata oraz działalności adwokackiej spółki zawiera postanowienia, za pomocą których zapewnia się, iż spółka jest reprezentowana wyłącznie przez adwokatów jako zarządzających lub prokurentów, zakazuje się wspólnikom i zgromadzeniu wspólników oddziaływania na zarządzanie poprzez polecenia lub pośrednio przez grożenie niekorzystnymi skutkami, a uchwały wspólników, które naruszają te postanowienia, są bezskuteczne, zaś adwokackie zobowiązanie do zachowania tajemnicy jest rozszerzone na wspólników oraz osoby działające na ich zlecenie?

2.3 Czy ograniczenia wskazane w pkt 2.1. i 2.2. spełniają warunki określone w art. 15 ust. 3 lit. a)–c) dyrektywy 2006/123/WE z dnia 12 grudnia 2006 r., Dz.U. L 376, s. 36 z dnia 27 grudnia 2006 r. (zwanej dalej „dyrektywą dotyczącą usług”) dla dopuszczalnych ingerencji w swobodę świadczenia usług?

2.4 na wypadek, gdyby Trybunał uznał, iż nie doszło do ingerencji w prawo skarżącej do korzystania ze swobodnego przepływu kapitału (pkt 2.1. i 2.2.) i nie doszło do naruszenia dyrektywy dotyczącej usług (pkt 2.3.):

czy wskutek ograniczeń wskazanych w pkt 2.1. i 2.2. doszło do naruszenia swobody przedsiębiorczości przewidzianej w art. 49 TFUE w stosunku do wezwanej do udziału w sprawie ad. 1) (S-GmbH)?

Powołane przepisy prawa Unii

Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności art. 49 i 63

Dyrektywa 2006/123/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotycząca usług na rynku wewnętrznym, w szczególności art. 15

Powołane przepisy prawa krajowego

Bundesrechtsanwaltsordnung (federalna ordynacja adwokacka) w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 lipca 2022 r. (zwana dalej „BRAO w dawnym brzmieniu”), w szczególności § 59a i nast.

Bundesrechtsanwaltsordnung w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 sierpnia 2022 r. (zwana dalej „BRAO w nowym brzmieniu”), w szczególności § 59b i nast.

Zwięzłe przedstawienie stanu faktycznego i przebiegu postępowania

- 1 Przedmiotem postępowania jest zgodność z prawem cofnięcia przez stronę przeciwną dopuszczenia skarżącej jako spółki adwokackiej do adwokatury.
- 2 Skarżąca jest spółką adwokacką działającą w formie prostej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (zwaną dalej „UG”). Zarządzającym i jedynym wspólnikiem tej spółki był pierwotnie Daniel Halmer.
- 3 Na podstawie umowy z dnia 31 marca 2021 r. zbyto 51 ze 100 udziałów D. Halmera na rzecz S-GmbH, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością prawa austriackiego, która ani w Niemczech, ani w Austrii nie jest dopuszczona do świadczenia doradztwa prawnego. Jednocześnie zmieniono statut UG, aby umożliwić przeniesienie udziałów na spółkę kapitałową niedopuszczoną do adwokatury i zapewnić niezależność sprawowania zarządu, który został zastrzeżony dla adwokatów dopuszczonych do wykonywania zawodu.

- 4 Pismem z dnia 19 maja 2021 r. strona przeciwna poinformowała skarżącą, iż przeniesienie udziałów na rzecz spółki S-GmbH jest niedopuszczalne na gruncie BRAO w dawnym brzmieniu, tak że dopuszczenie skarżącej do adwokatury musi zostać cofnięte, jeżeli udziały pozostaną przeniesione.
- 5 Pismem z dnia 26 maja 2021 r. skarżąca poinformowała stronę przeciwną, że udziały pozostaną przeniesione. Skarżąca poprosiła o wydanie decyzji.
- 6 Decyzją z dnia 9 listopada 2021 r. dopuszczenie skarżącej do adwokatury zostało cofnięte. Na tę decyzję wniesiono w dniu 26 listopada 2021 r. skargę do sądu odsyłającego.

Istotne argumenty stron postępowania głównego

- 7 W skardze skarżąca zarzuca, że wskutek cofnięcia dopuszczenia do adwokatury doszło do naruszenia jej praw. Co prawda to cofnięcie jest zgodne z przepisami BRAO w dawnym brzmieniu, gdyż S-GmbH nie jest podmiotem wykonującym określony zawód w rozumieniu § 59a BRAO w dawnym brzmieniu, niemniej jednak decyzja jest sprzeczna z prawem, gdyż owe przepisy naruszają między innymi nadrzędne prawo Unii. W wyniku cofnięcia dopuszczenia do adwokatury zostały w szczególności naruszone: prawo skarżącej do korzystania ze swobodnego przepływu kapitału (art. 63 ust. 1 TFUE), prawo S-GmbH do korzystania ze swobody przedsiębiorczości (art. 49 i 54 TFUE), prawa skarżącej wynikające z art. 15 dyrektywy 2006/123 oraz prawa skarżącej, S-GmbH i D. Halmera wynikające z art. 15 i 16 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.
- 8 Strona przeciwna wskazuje, że w niniejszej sprawie występuje skonstruowana sytuacja. Skarżąca nie wykonywała działalności adwokackiej. Nie należy tego też oczekiwać w świetle wysokości jej kapitału zakładowego wynoszącego 100 EUR. Nie doszło do ingerencji w zakres ochrony swobody przepływu kapitału. Skarżąca nie może się też powoływać na swobodę przedsiębiorczości, ponieważ występuje wyłącznie krajowy stan faktyczny. Poza tym ograniczenia, które doprowadziły do cofnięcia dopuszczenia do adwokatury, są uzasadnione przepisami art. 65 TFUE oraz art. 15 ust. 2 lit. c) i ust. 3 dyrektywy 2006/123.

Zwięzłe przedstawienie uzasadnienia odesłania prejudycjalnego

Krajowe ramy prawne

- 9 Zgodnie z prawem niemieckim wykonywanie działalności adwokata wymaga dopuszczenia przez izbę adwokacką. Dopuszczone zostają osoby fizyczne, które posiadają kwalifikacje do wykonywania zawodu sędziego. Ponadto do wspólnego wykonywania zawodu można dopuścić spółki i związki osób. W odniesieniu do spółek adwokackich prawo obowiązujące w chwili cofnięcia dopuszczenia, które jest właściwe do oceny w niniejszej sprawie, przewidywało znaczne ograniczenia

(§ 59a i nast. BRAO w dawnym brzmieniu). Zgodnie z § 59a BRAO w dawnym brzmieniu wspólne wykonywanie zawodu jest dozwolone jedynie dla osób wskazanych w pkt 2.1.1. pytań prejudycjalnych. Dodatkowo w § 59c BRAO w dawnym brzmieniu zezwala się na wykonywanie zawodu adwokata przez spółki adwokackie działające w formie spółek kapitałowych. Zgodnie z § 59e ust. 1 BRAO w dawnym brzmieniu wspólnikami takich spółek adwokackich mogą być jedynie adwokaci i podmioty wykonujące zawody w rozumieniu pkt 2.1.1. pytań prejudycjalnych. Zgodnie z § 59e ust. 1 zdanie drugie BRAO w dawnym brzmieniu osoby te muszą ponadto działać zawodowo w spółce adwokackiej. Wreszcie też osobom, które nie mogą wykonywać swojego zawodu zgodnie z pkt 2.1.1. pytań prejudycjalnych, nie przysługuje prawo głosu. Jeżeli spółka adwokacka nie spełnia powyższych przesłanek, zgodnie z § 59d BRAO w dawnym brzmieniu odmawia się jej dopuszczenia do adwokatury. Jeżeli w późniejszym czasie przesłanki te ustaną, należy cofnąć dopuszczenie spółki adwokackiej do adwokatury (§ 59h BRAO w dawnym brzmieniu). W tym zakresie właściwa w danej sprawie izba adwokacka nie posiada uprawnień dyskrecjonalnych.

- 10 Od dnia 1 sierpnia 2022 r. § 59a i nast. BRAO w dawnym brzmieniu zostały zastąpione przez § 59b i nast. BRAO w nowym brzmieniu. Nowe przepisy rozszerzają co prawda możliwość zawodowej współpracy dla adwokatów na dalsze zawody, ale zakaz posiadania udziałów przez inne niż wskazane podmioty oraz obowiązek wykonywania działalności w spółce obowiązują nadal w zmienionej formie.
- 11 W wyniku zmiany statutu i przeniesienia 51 % udziałów w UG na rzecz S-GmbH zachodzi kilka podstaw do (bezwzględnego) cofnięcia dopuszczenia do adwokatury na podstawie prawa niemieckiego:
 - spółka adwokacka ma obecnie wspólnika, który nie wykonuje działalności w rozumieniu § 59a BRAO w dawnym brzmieniu,
 - spółka S-GmbH nie może zatem również prowadzić działalności zawodowej na rzecz spółki adwokackiej;
 - większość udziałów w spółce oraz praw głosu nie przysługuje już adwokatom.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

Ograniczenie swobodnego przepływu kapitału

- 12 W zakres pojęcia swobodnego przepływu kapitału wchodzi wszelkie transakcje odnoszące się do pieniądza lub kapitału rzeczowego, które nie wynikają bezpośrednio z obrotu towarami lub usługami. Do takich transakcji zalicza się także nabycie udziałów w osobie prawnej prawa prywatnego. Do ingerencji w zakres ochrony swobody przedsiębiorczości dochodzi jedynie wtedy, gdy nabywca przez daną transakcję ma zamiar zapewnić swój wpływ na

przedsiębiorstwo. Miarodajne są w tym względzie w szczególności ilość nabywanych udziałów oraz treść umowy spółki (wyrok z dnia 20 września 2018 r., EV, C-685/16, EU:C:2018:743). Zgodnie z tymi kryteriami prawo skarżącej do korzystania ze swobodnego przepływu kapitału zostało ograniczone. Co prawda S-GmbH uzyskała 51 ze 100 udziałów, a zatem większość udziałów, niemniej jednak w statucie zapewniono, iż S-GmbH mimo to nie może wywierać dominującego wpływu na skarżącą.

Zgodność ograniczeń wynikających z § 59a i nast. BRAO w dawnym brzmieniu ze swobodnym przepływem kapitału

- 13 Prawo skarżącej do korzystania ze swobodnego przepływu kapitału zostało ograniczone przez § 59e, 59a, 59h BRAO w dawnym brzmieniu. Przepisy te stoją na przeszkodzie zbyciu udziałów w spółce adwokackiej na rzecz osób trzecich. Zbycie udziałów jest możliwe jedynie, gdy nabywca jest podmiotem wykonującym jeden z zawodów w rozumieniu § 59a BRAO w dawnym brzmieniu, gdy w takim charakterze działa na rzecz spółki i gdy większość udziałów i praw głosu nadal przysługuje adwokatowi. Zgodnie z § 59e ust. 2 zdanie drugie BRAO w dawnym brzmieniu wspólnikowi, który nie jest uprawniony do wykonywania zawodu w rozumieniu § 59a BRAO w dawnym brzmieniu, nie przysługuje prawo głosu. Przepisy te ingerują w sytuację prawną skarżącej.
- 14 Sąd odsyłający ma wątpliwości, czy ta ingerencja w swobodny przepływ kapitału może zostać uzasadniona postanowieniami art. 65 TFUE. Zgodnie z art. 65 ust. 2 TFUE dopuszczalne są wprawdzie przepisy państw członkowskich, które mają służyć zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego, a Trybunał uznał niezależność w zakresie udzielania pomocy prawnej, wymóg zachowania przejrzystości i zapewnienie zachowania tajemnicy zawodowej za cele z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego, które mogą uzasadniać ograniczenie swobodnego przepływu kapitału (wyrok z dnia 2 grudnia 2010 r., Jakubowska, C-225/09, EU:C:2010:729), jednakże Trybunał do tej pory nie rozstrzygnął, czy ograniczenia dotyczące posiadania udziałów w spółkach adwokackich, takie jak te przewidziane w § 59a, 59e, 59h BRAO w dawnym brzmieniu, są proporcjonalne do osiągnięcia tych celów. Trybunał ustanowił w tym zakresie w wyroku z dnia 21 kwietnia 2005 r., Komisja/Grecja (C-140/03, EU:C:2005:242, pkt 34) ogólne przesłanki. Zgodnie z tym wyrokiem niewystarczające jest stwierdzenie, że krajowe środki zasadniczo nadają się do osiągnięcia zamierzonego w interesie ogółu celu. Ponadto sporne ograniczenia nie mogą wykraczać poza to, co jest konieczne do osiągnięcia zamierzonego celu. Istnieją wątpliwości, czy ograniczenia przewidziane w § 59a, 59e, 59h BRAO w dawnym brzmieniu są konieczne do zapewnienia niezależności adwokata.
- 15 Wątpliwości te mogą być uzasadnione. Niezależność działalności adwokackiej zarządzających i pełnomocników spółki jest zapewniona w ten sposób, że zgodnie z § 59f BRAO w dawnym brzmieniu niedopuszczalne jest wywieranie wpływu przez wspólników na adwokacką działalność w zakresie udzielania pomocy

prawnej, włącznie z przyjmowaniem i odmową przyjęcia mandatów. Niezależność może zostać dodatkowo wzmocniona za pomocą postanowień statutu. Statut skarżącej zawiera takie postanowienia.

- 16 Wydaje się wątpliwe, czy generalne wykluczenie osób trzecich, które nie wykonują żadnego z zawodów w rozumieniu § 59a BRAO w dawnym brzmieniu, jest niezbędne do zapewnienia niezależności osób wykonujących zawód adwokata. Ryzyko, że wspólnik lub inwestor będzie wywierał wpływ na zarządzanie, nie zależy od tego, czy wspólnik wykonuje zawód w rozumieniu § 59a BRAO w dawnym brzmieniu. Gospodarcza zależność osób wykonujących zawód adwokata może nastąpić w taki sam sposób, gdy osoba wykonująca zawód w rozumieniu § 59a BRAO w dawnym brzmieniu udostępni spółce w znacznej wysokości kapitał. Przepis ten nie chroni też przed tym, że adwokat jest gospodarczo zależny od zewnętrznego inwestora lub istotnego klienta. Przynajmniej w takiej sytuacji, gdy przepisy ustawowe, które mają zapewnić niezależność osób wykonujących zawód adwokata, zostały wzmocnione – tak jak ma to miejsce w niniejszym przypadku – przez postanowienia statutu chroniące niezależność pozycji zarządzających oraz osób ich zastępujących, co prowadzi do tego, że wspólnicy nie mają możliwości wpływu na działalność operacyjną, nie można stwierdzić, że osoby trzecie mogą ingerować w niezależność udzielanej pomocy prawnej w szerszym zakresie niż osoby, które wykonują w spółce adwokackiej zawód adwokata.
- 17 Ustanowiona w prawie Unii zasada proporcjonalności pozwala na ingerencje w swobody traktatowe jedynie wtedy, gdy ograniczenia te w sposób spójny i systematyczny służą uznanemu celowi porządku lub interesu publicznego. Ograniczenia muszą być wolne od dyskryminacji, uzasadnione nadrzędnymi interesami ogólnymi, nadawać się do osiągnięcia zamierzonych celów i nie mogą wykroczać poza to, co jest niezbędne do osiągnięcia tych celów (wyroki: z dnia 19 maja 2009 r., Apothekerkammer des Saarlandes i in., C- 171/07 i C- 172/07, EU:C:2009:316; z dnia 15 października 2015 r., Tomášová, C- 168/15, EU:C:2016:602).
- 18 Także pod tym kątem pojawiają się wątpliwości, czy § 59a, 59e, 59h BRAO w dawnym brzmieniu zawierają spójne i systematyczne ograniczenie w celu zachowania niezależności działalności adwokackiej i należytego sprawowania wymiaru sprawiedliwości. Celem ustawy jest zapewnienie niezależności działalności adwokackiej w ten sposób, że wyklucza się udział w spółce osób z wyłącznie gospodarczymi interesami, zaś członkami spółki mogą być jedynie osoby wykonujące określone zawody, które są zobowiązane do działalności na rzecz spółki. Co prawda ograniczenie kręgu wspólników prowadzi co do zasady do tego, że osoby trzecie, które nie spełniają tych kryteriów, nie mogą wpływać na spółkę jako wspólnicy, jednak ograniczenie to nie spełnia wymogu spójności, jeżeli wspólnicy, którzy spełniają wymogi określone w § 59e BRAO w dawnym brzmieniu, mogą w podobny sposób wpływać na działalność zarządu. Paragrafy 59a, 59e BRAO w dawnym brzmieniu nie zawierają ilościowych wymogów dotyczących obowiązków działania w ramach spółki. Dlatego też istnieje

możliwość, że wspólnik poprzez swój udział dąży do osiągnięcia w pierwszej kolejności interesów finansowych i jedynie w niewielkim zakresie współdziała przy realizacji celów spółki. Nie jest też w żaden sposób zapewnione, że dopuszczeni do wykonywania zawodu adwokaci, którzy są wspólnikami spółki adwokackiej, działają w znacznym zakresie w ramach spółki.

- 19 Rozpatrywane zagadnienia nie zostały do tej pory wyjaśnione w orzecznictwie Trybunału. W odnoszącym się do swobody przedsiębiorczości wyroku z dnia 21 kwietnia 2005 r., Komisja/Grecja (C-140/03, EU:C:2005:242) Trybunał co prawda uznał, że ochrona zdrowia publicznego jest dopuszczalnym celem mogącym ograniczyć swobodę przedsiębiorczości, jednakże środki nie są proporcjonalne, gdyż w tym zakresie wystarczyłyby mniejsze ingerencje. W niniejszym przypadku § 59f BRAO w dawnym brzmieniu oraz statut zapewniają, że jedynie adwokaci mogą działać jako zarządzający na rzecz spółki adwokackiej. To odpowiada temu, co Trybunał uznał za niezbędne do osiągnięcia celu ochrony zdrowia publicznego. Ponadto wskazane przepisy zawierają uregulowania, za pomocą których ma zostać zapewniona niezależność adwokatów wobec wspólników w toku wykonywania ich działalności.
- 20 Inna ocena nie wynika również z wyroku z dnia 19 maja 2009 r., Apothekerkammer des Saarlandes i in. (C- 171/07 i C- 172/07, EU:C:2009:316) dotyczącego również swobody przedsiębiorczości. Co prawda Trybunał w tym wyroku zaaprobował niemieckie uregulowanie, zgodnie z którym prowadzenie apteki – z nielicznymi wyjątkami – jest zastrzeżone wyłącznie dla farmaceutów. Zgodnie z tym prowadzenie apteki przez spółkę kapitałową jest zasadniczo wykluczone. Trybunał uzasadnił to szczególnymi ryzykami i potrzebami, które są związane z obrotem produktami leczniczymi, oraz kwestiami związanymi z polityką zdrowotną. Podobne ryzyka nie występują jednak przy udzielaniu pomocy prawnej. Ponadto, inaczej niż przy prowadzeniu aptek, dozwolone jest udzielanie pomocy prawnej przez spółki kapitałowe. Powyższa okoliczność wskazuje, że także zdaniem ustawodawcy w tym przypadku podobne zagrożenia nie występują.

Naruszenie praw skarżącej wynikających z dyrektywy 2006/123

- 21 Zgodnie z art. 15 ust. 2 lit. c) dyrektywy 2006/123 państwa członkowskie mają między innymi obowiązek sprawdzać, czy w ramach ich systemu prawnego podejmowanie lub prowadzenie działalności usługowej jest uzależnione od spełnienia niedyskryminacyjnych wymogów w odniesieniu do udziałów lub akcji w spółce. Zgodnie z art. 15 ust. 3 lit. c) tej dyrektywy ograniczenia muszą być proporcjonalne. Jest tak wówczas, gdy wymogi są odpowiednie do osiągnięcia zamierzonych przez nie celów, nie wykraczają poza to, co jest niezbędne do osiągnięcia tego celu, i nie mogą zostać zastąpione mniej rygorystycznymi środkami, które prowadzą do tego samego rezultatu. Jest wątpliwe, czy zawarte w § 59a, 59e, 59h BRAO w dawnym brzmieniu ograniczenia dotyczące nabywania udziałów w spółce adwokackiej spełniają te wymogi.

- 22 Prowadzona przez skarżącą działalność polegająca na udzielaniu pomocy prawnej stanowi usługi w rozumieniu art. 4 pkt 1 dyrektywy 2006/123. Dyrektywa ta znajduje na korzyść skarżącej bezpośrednie zastosowanie. Skarżąca może się bezpośrednio powoływać na okoliczność, że ograniczenia nie są uzasadnione przez art. 15 ust. 2 lit. c), ust. 3 lit. c) tej dyrektywy (wyrok z dnia 30 stycznia 2018 r., X i Visser, C- 360/15 i C- 31/16, EU:C:2018:44, pkt 130). Z powodów wskazanych powyżej w pkt 14–20 istnieją poważne wątpliwości, czy zawarte w § 59a, 59e BRAO w dawnym brzmieniu ograniczenia dotyczące nabywania udziałów w spółce adwokackiej są proporcjonalne w rozumieniu tej dyrektywy. Przeciwnie, należy przyjąć, że niezależność działalności adwokackiej, sprawowanie wymiaru sprawiedliwości oraz obowiązek zachowania tajemnicy adwokackiej, a tym samym zaufanie do wymiaru sprawiedliwości, są w wystarczającym stopniu zapewnione przez ograniczenia uprawnień wspólników przewidziane w § 59f BRAO w dawnym brzmieniu oraz w statucie.

Zgodność ograniczeń przewidzianych w § 59a i nast. BRAO w dawnym brzmieniu ze swobodą przedsiębiorczości

- 23 W przypadku niepodzielania poglądu, że S-GmbH nie dąży do uzyskania dominującego wpływu na działalność skarżącej i w związku z tym mogło dojść do naruszenia jej praw wynikających ze swobodnego przepływu kapitału, poza naruszeniem przepisów dyrektywy 2006/123 wchodzi w rachubę także naruszenie praw S-GmbH wynikających ze swobody przedsiębiorczości (art. 49 TFUE). Także w tym zakresie ingerencja wynikająca z ograniczeń przewidzianych w § 59a, 59e, 59h BRAO w dawnym brzmieniu może być nieproporcjonalna.